

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาบทบาทของพรรคการเมือง กับการให้การศึกษาทางการเมือง

ชื่อหนังสือ บทบาทของพรรคการเมืองกับการให้การศึกษาทางการเมือง
นักวิจัย : ศาสตราจารย์ ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, นางณัชชาภัทร อมรกุล
และนายปุรวิชัย วัฒนสุข
จำนวนหน้า : 167 หน้า
ปีที่พิมพ์ : 2566
จัดพิมพ์โดย : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

“ หากไม่มีบรรยากาศทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การให้ความรู้ทางการเมือง เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยก็ยากที่จะเกิดขึ้น ”

บทบาทของพรรคการเมืองกับการให้การศึกษาทางการเมือง
ศาสตราจารย์ ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์
นางณัชชาภัทร อมรกุล และนายปุรวิชัย วัฒนสุข

167 หน้า

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

2566

ชัย สกุสโชคชัย

เกษณี ธนการศักดิ์

ชื่อเรื่อง
นักวิจัย

จำนวนหน้า

จัดพิมพ์โดย

ปีที่พิมพ์

ผู้สรุป

ผู้ออกแบบ

ที่มาของ การวิจัย

การให้ความรู้ทางการเมืองจะทำให้การปกครองมีความมั่นคงและเสถียรภาพ โดยทำให้ประชาชนเคารพกติกาสังคมและกระตุ้นพรรคการเมืองให้เสนอนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนแต่ประเทศไทย ซึ่งมีความเชื่อว่าถูกรอบนำด้วยวิธีคิดแบบอุปถัมภ์ ทำให้ประชาชนหวังพึ่งแต่ระบบราชการและผู้มีบารมี จึงมีการตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่ายเนื่องจากหากประชาชนเข้าใจระบอบและการเมืองจะทำให้ตื่นตัวและตื่นรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อพรรคการเมืองที่มีผู้มีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้น วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า จึงเล็งเห็นความสำคัญของขีดความสามารถของพรรคการเมืองในการให้การศึกษาทางการเมืองในการยกระดับความตื่นตัวทางการเมืองของประเทศไทย

4 แนวคิดในการวิจัย

1.

ทฤษฎีการระดมสรรพกำลังเพื่อเสริมสร้าง ภูมิปัญญา

ซึ่งเสนอว่า การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนจะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนพรรคในการเลือกตั้งหรือในกิจกรรมต่าง ๆ โดยประชาชนที่ตื่นรู้จะเข้าใจในผลประโยชน์ของตนเองและออกมาปกป้องผลประโยชน์ของตนเหล่านั้น มีความหนักแน่นในมุมมองทางการเมืองยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยและออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

2.

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ซึ่งก็คือการเน้นบทบาทของประชาชนในการกำหนดทิศทางนโยบายแห่งรัฐไปพร้อม ๆ กับกระบวนการตัดสินใจ มีมาตรวัดความเป็นประชาธิปไตยอยู่ 5 ประการคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่ถูกกีดกัน โอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน โอกาสที่จะได้รับข้อมูล ข่าวสารเพื่อใช้ตัดสินใจทางการเมือง โอกาสในการกำหนดวาระสาธารณะและการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

3.

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ซึ่งทุกการกระทำสามารถแสดงเจตจำนงทางการเมืองได้ โดยต้องมี 5 คุณลักษณะ คือ

1. กิจกรรมต้องเป็นต้องมีการกระทำทางการเมือง
2. ผู้มีส่วนร่วมต้องมีบทบาททางการเมือง
3. การมีส่วนร่วมต้องสมัครใจและอิสระ
4. กิจกรรมทางการเมืองต้องที่อยู่นอกขอบเขตพื้นที่ทางการเมืองของรัฐและรัฐบาล ที่มีเป้าหมายเพื่อดึงดูดความสนใจสู่ประเด็นที่เป็นปัญหาทางการเมือง
5. พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของสังคม

4.

ทฤษฎีความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

ซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในพรรค เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมประชาธิปไตยของระบบการเมืองที่ใหญ่ขึ้น เนื่องจากเป็นเครื่องมือบังคับว่า พรรคการเมืองตอบสนองต่อความต้องการของผู้เลือกตั้ง โดยตัวตัดสินมี 3 ประการ ได้แก่

1. ใครเป็นคนคัดเลือกผู้สมัคร
2. ใครจัดทำนโยบาย
3. การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล

เมื่อศึกษากรณีศึกษาในประเทศสวีเดน สเปน และตุรกี ได้ค้นพบว่า การให้ความรู้ทางการเมืองโดยพรรคการเมืองมีลักษณะ คือ

1. ทำให้ประชาชนกลายเป็นชุมชนพรรคการเมืองไปพร้อม ๆ กับการสร้างความผูกพันกับพรรคการเมือง ซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการคัดสรรผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อลงสมัครรับเลือกตั้งและการสร้างสมรรถนะแก่พรรคการเมือง ซึ่งทำให้ประชาชนมีอุดมการณ์ที่ชัดเจนมากขึ้นในขณะที่สมาชิกพรรคการเมืองมีทักษะมากขึ้น
2. การจัดตั้งโรงเรียนทางการเมืองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยเป็นหลักสูตรระยะสั้นหรือออนไลน์โดยเน้นประเด็นทางนโยบายของกลุ่มผู้เปราะบางและทฤษฎีทางเลือก

กรณีของประเทศไทย พบว่า หลายพรรคการเมืองมีการจัดการให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 แนวทางคือ การเน้นย้ำอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมควบคู่กับการให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริตและอุดมการณ์เสรีนิยมที่มุ่งเน้นกระบวนการนิติบัญญัติ โดยฝั่งอนุรักษ์นิยมมักจะเปิดรับฟังความคิดเห็นและให้ความสำคัญกับบุคลากรทางการเมืองของพรรค ส่วนฝั่งเสรีนิยมมักเน้นการสร้างอาชีพและกิจกรรมขนาดใหญ่ที่มีผู้เข้าร่วมหลักหมื่น เน้นการเมืองเชิงอัตลักษณ์มากกว่าเชิงประเด็น จึงสามารถอนุมานได้ว่า พรรคการเมืองชั้นนำของประเทศไทยประสบความสำเร็จในการให้ความรู้ทางการเมืองเพียง 2 จาก 3 ระดับคือ การให้ความรู้ทางการเมืองโดยทั่วไป การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ผู้เลือกตั้งแต่ยังไม่สามารถก้าวไปถึงการให้ความรู้ทางการเมืองเพื่อสร้างพลเมือง เพราะพรรคการเมืองเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนเข้าใจพรรคและสิ่งที่พรรคทำเท่านั้น ในขณะที่การสร้างพลเมืองที่ต้องอาศัยการกล่อมเกลา

ทางการเมืองที่ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน แต่ความสำเร็จเพียง 2 ระดับนี้ก็ถือว่าเป็นหน้าที่พื้นฐานที่ดีเพียงพอของพรรคการเมืองแล้ว

ในช่วงการเลือกตั้งนั้น การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนมีมากขึ้นซึ่งคนวัยหนุ่มสาวช่วงอายุ 18-26 ปี จะรับรู้ข้อมูลด้านความโปร่งใส เรื่องความหลากหลาย การกระจายอำนาจและหน้าที่พลเมือง ซึ่งหมายความว่า ประชากรวัยหนุ่มสาวโดยเฉพาะผู้หญิงให้ความสำคัญและสนใจในประเด็นดังกล่าวเป็นพิเศษ มากกว่าประชากรในวัยอื่น เนื่องจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในขณะเดียวกัน ผู้มีการศึกษาสูงก็จะรับข่าวสารการเมืองมากกว่าเช่นกัน

ในต่างประเทศนั้น มีกลุ่มผู้เมินเฉยทางการเมืองเป็นจำนวนมาก ซึ่งคนกลุ่มนี้เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว โดยคนกลุ่มนี้ทำให้ประสิทธิภาพของประชาธิปไตยลดลง แต่ในประเทศไทย คนหนุ่มสาวเป็นผู้ให้ความสนใจทางการเมืองและมองว่าตนเป็นพลเมืองที่สร้างความเปลี่ยนแปลง และมีทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะบทบาทของพรรคการเมืองในการพุ่งเป้าไปยังคนรุ่นใหม่ ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งแรก ผู้เข้าสู่ระบบการจ้างงาน และตลาดแรงงาน และคนเพิ่งสร้างครอบครัว

ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดจะเห็นว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่เอื้อให้พรรคการเมืองสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้พรรคการเมืองชนะการเลือกตั้งได้โดยเฉพาะการใช้แฮชแท็ก ซึ่งวิธีนี้ทำให้เข้าถึงสาธารณะในวงกว้างทุกหย่อมหญ้า ด้วยต้นทุนต่ำ และการเปิดพื้นที่การเมืองทำให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความต้องการ เป็นการลดทอนขั้นตอนช่วงปัจจัยส่งออก และนำเข้าสู่ข้อมูลในระบบการเมืองได้

อย่างไรก็ตามการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ ได้สร้างความสนิสนมทางการเมืองใหม่ พรรคการเมือง นักการเมืองสามารถเข้าถึงประชาชน ประหนึ่งเพื่อนสนิท ญาติมิตร ทำให้เราเชื่อได้โดยง่ายจากการถูกกระตุ้นด้วยภาพลักษณ์ สิ่งที่ทำหายไปคือ กระบวนการทางประชาธิปไตยที่ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ

โดยสรุป ชัยชนะในการเลือกตั้งไม่ได้เป็นปรากฏการณ์โดดเด่นเดียว แต่ต้องประเมินควบคู่ไปกับสร้างปฏิสัมพันธ์ในการแสดงบทบาทให้ข้อมูลที่แหลมคมเกี่ยวกับพรรคและจุดยืนทางการเมือง ซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ทางความคิด การให้ความรู้ทางการเมืองโดยพรรคการเมือง อาจไม่จำเป็นให้พรรคการเมืองเท่านั้นที่เป็นตัวแสดงหลัก แต่อาจทำโดยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือประชาชนเองก็ได้ อย่างไรก็ตามหากไม่มีบรรยากาศทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การให้ความรู้ทางการเมืองและการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยก็ยากที่จะเกิดขึ้น เพราะเป้าหมายของการให้การศึกษาแก่พลเมืองก็เพื่อให้พลเมืองดำเนินวิถีพลเมืองอย่างมีส่วนร่วม กระตือรือร้นและมีชีวิตชีวา โดยไม่ถูกปิดกั้นจากความรู้ ความไม่พร้อมหรือความกลัว

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
สนใจหนังสือฉบับเต็ม
หรือ ติดต่อ 0-2141-9558

